

Actieplan “Het zonnetje in huis”

Ludo Sannen en Bart Martens

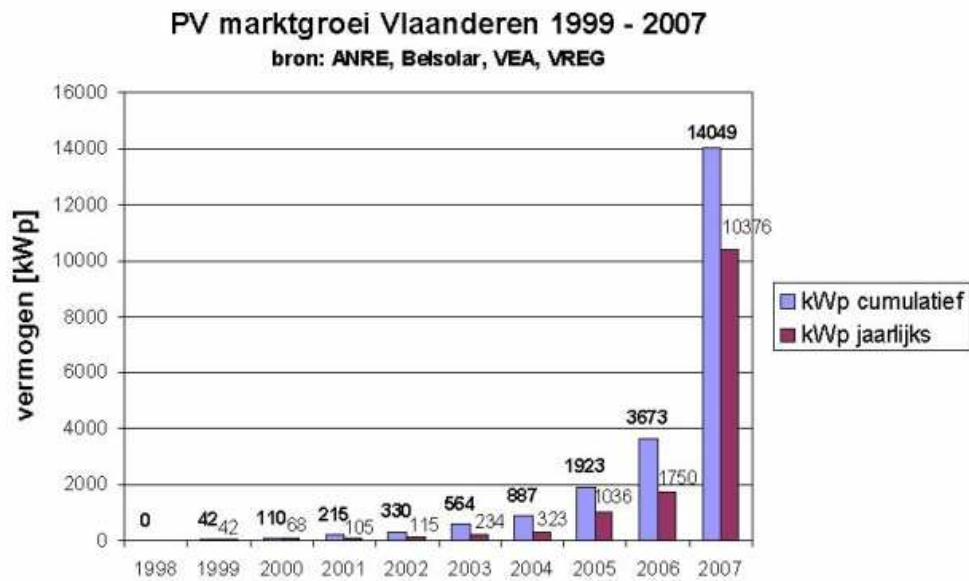
5 maart 2008

Met het actieplan “het zonnetje in huis” willen *sp.a*-volksvertegenwoordigers Ludo Sannen en Bart Martens zonne-energie maximaal promoten en belemmeringen wegwerken die mensen ondervinden om van zonne-energie gebruik te maken.

Om het broeikaseffect aan te pakken, is dringend actie noodzakelijk. In haar energie- en klimaatpakket van 23 januari stelde de Europese Commissie dat ons land tegen 2020 13% van haar energieconsumptie uit hernieuwbare energie moet halen. Willen we deze doelstelling waarmaken, dan moeten we een ambitieus energiebeleid voeren waarbij het potentieel aan hernieuwbare energie maximaal benut wordt.

Zonne-energie is één van de energievormen die een belangrijke bijdrage kan leveren aan het realiseren van deze doelstellingen. De zon schijnt gratis voor iedereen. Ook in ons land is een grote oppervlakte beschikbaar op gunstig gerichte daken en gevels van gebouwen om zonnepanelen op te installeren. In de toekomst kan fotovoltaïsche zonne-energie dan ook voor een aanzienlijk deel van het totale elektriciteitsverbruik instaan. Volgens de Organisatie Duurzame Energie Vlaanderen (ODE) kan tot 30% van het Belgische jaarverbruik met zonnepanelen geproduceerd worden als alle gunstige oppervlakken op gebouwen gebruikt worden.

Sinds 1998 steunt de Vlaamse overheid investeringen in fotovoltaïsche systemen op gebouwen. De marktgroei kwam sindsdien op gang. Volgens de laatste beschikbare cijfers stond er eind 2007 ongeveer 14000 kWp aan PV-panelen op gebouwen in Vlaanderen, verdeeld over 2958 installaties. Hiermee kunnen zo'n 3400 gezinnen van stroom voorzien worden. Kleine PV-systemen van 2 tot 3 kWp op daken van particuliere woningen maken de helft van het totaal vermogen uit. De andere helft zijn grotere PV-systemen (tot enkele honderden kWp) op platte daken van bedrijven. De sterke marktgroei van 2006 en 2007 is vooral het resultaat van de gunstige vergoeding van PV-stroom door de gegarandeerde prijzen voor groenestroomcertificaten (450 euro/MWh gedurende 20 jaar). Deze steun wordt betaald door de netbeheerders, en na doorrekening door alle eindverbruikers (bron: ODE 2008).

Ondanks deze spectaculaire groei, zijn er toch nog heel wat hindernissen die een maximale benutting van het potentieel aan zonne-energie in de weg staan. Met het actieplan “het zonnetje in huis” wil *sp.a* zonne-energie ten volle promoten en het hoofd bieden aan de belemmeringen die verhinderen dat zonne-energie in Vlaanderen maximaal kan ontwikkeld worden.

Vijf acties

1. Zonnepanelen kunnen geplaatst worden zonder bouwvergunning of wijziging van verkavelingsvergunning
2. Samenaankoop van zonnepanelen stimuleren; dit is goedkoper
3. Wie meer elektriciteit produceert dan verbruikt, wordt vergoed voor het overschot dat op het net geplaatst wordt
4. Ook gemeenten moeten stroom kunnen produceren en daarvoor correct vergoed worden
5. Bedrijven een juiste subsidie voor zonnepanelen geven, nu de ecologiesteun wegvalt of onzeker is

ACTIE 1: Geen bouwvergunning of verkavelingswijziging meer voor het plaatsen van zonnepanelen

Indien mensen zonnepanelen wensen te plaatsen op een schuin dak, moeten zij hiervoor een bouwvergunning aanvragen indien de zonnepanelen meer dan 20% van het dakoppervlak uitmaken. Een bouwvergunning is niet nodig voor het plaatsen van zonnepanelen die minder dan 20% van het dakoppervlak van een schuin dak innemen of indien de panelen op een plat dak geplaatst worden. Een bouwvergunningsaanvraag kan een aantal maanden aanslepen en brengt heel wat administratieve lasten met zich mee. We vinden het belangrijk dat er zo weinig mogelijk hindernissen moeten overwonnen worden indien mensen willen investeren in zonnepanelen.

Daarnaast worden vaak nog voorwaarden met betrekking tot de dakbedekking opgenomen in ruimtelijk uitvoeringsplannen, bijzondere plannen van aanleg of de verkavelingsvergunningen. Dit vormt een bijkomend obstakel voor het plaatsen van zonnepanelen. In dergelijke gevallen moet men immers een afwijking aanvragen. Dit brengt niet alleen bijkomende administratieve last met zich mee, maar zorgt ook voor de nodige onzekerheid. Zelfs indien men een toestemming krijgt om zonnepanelen te plaatsen, moeten mensen door deze bijkomende procedure vaak maanden tot een jaar extra wachten.

Sp.a stelt daarom voor dat in het kader van het nieuwe decreet op de ruimtelijke ordening een gewestelijke stedenbouwkundige verordening wordt opgenomen die stelt dat op alle daken en gevels in Vlaanderen die tussen het oosten en het westen georiënteerd zijn, zonnepanelen geplaatst mogen worden (behalve om speciale redenen, bijvoorbeeld monumenten). Alle beperkingen die voortvloeien uit voorschriften inzake dakbedekking in verkavelingsvoorschriften, ruimtelijke uitvoeringsplannen of bijzondere plannen van aanleg komen daardoor te vervallen.

Daarnaast wil *sp.a* dat zonnepanelen worden opgenomen in de lijst van werken waarvoor geen stedenbouwkundige vergunning vereist is.

Er zijn voorbeelden bekend van volledige wijken van tientallen woningen die vroeger verkaveld werden en waar ieder die zonnepanelen wil plaatsen, een afwijking op de verkavelingsvoorschriften moet aanvragen. Zonnepanelen zijn immers geen pannen of leien, die volgens de voorschriften verplicht als dakbedekking gebruikt moeten worden. Nochtans volgen sommige gemeenten de redenering dat zonnepanelen geen dakbedekking zijn, omdat de pannen er al op liggen. Onduidelijkheid troef.

ACTIE 2: collectieve aankoop van zonnepanelen

Sp.a wil de samenaankoop van fotovoltaïsche panelen en zonneboilers promoten. Door een aankoop op grote schaal, kunnen er namelijk interessante voorwaarden en prijzen bedongen worden. Zowel gezinnen, bedrijven als collectieve huishoudens moeten kunnen deelnemen in deze “samenaankoop” van fotovoltaïsche panelen en zonneboilers.

Bij een collectieve aankoop wordt door de gemeente een firma gekozen via een aanbestedingsprocedure. Naast het voordeel van gunstigere prijzen, werkt dergelijke procedure bovendien “faciliterend”. Heel wat mensen hebben immers niet de kennis en tijd om zelf een doordachte keuze van installateurs te maken. De gemeente treedt met andere woorden op als

“faciliterende partij”, haar taak bestaat er enkel in om de burgers en de bedrijven samen te brengen. Bovendien krijgen mensen op deze manier een extra sociale prikkel: ze kunnen samen met hun burens en dorpsgenoten investeren in een duurzame energievoorziening.

Er bestaan al verscheidene succesvolle voorbeelden van zo'n collectieve aankoop. Onder andere in Limburg werd al in heel wat gemeenten een samenaankoop van zonnepanelen georganiseerd onder de noemer 'zonnslag' (Leopoldsburg, Beringen, Neerpelt, Lanaken). Ook het zonnenschakelproject in de Rupelstreek is een mooi voorbeeld. Het gemeentebestuur van Schelle trok dit project op gang, ondertussen namen ook Boom, Rumst, Hemiksem en Niel hieraan deel. Sp.a wil dergelijke projecten verder promoten en algemeen ingang doen vinden.

ACTIE 3: het plaatsen van een stroomoverschot op het net vergoeden

Door fotovoltaïsche cellen op het dak te plaatsen, kunnen mensen hun eigen elektriciteitsleverancier worden. Hierdoor dragen ze bij tot een duurzamere energiehuishouding. Ze zorgen voor een vermindering van de CO₂-uitstoot, een daling van de transport- en distributienetverliezen en -kosten, een vergroting van de concurrentie en de competitie in de vrijgemaakte energiemarkt en een grotere leveringszekerheid. Hierbij kunnen we evolueren naar een decentraal energievoorzieningsmodel, een soort internetsysteem waar vele decentrale producenten en gebruikers kleine overschotjes kunnen plaatsen op het net of er tekorten kunnen afhaken. Dat is een groot verschil met het centralistische model van vandaag, waarbij enkele grote centrales met veel energieverlies en afvalwarmte de stroom produceren en over kilometerslange hoogspanningslijnen tot bij de duizenden afnemers moeten krijgen.

Eigenaars van een decentrale productie-installatie zoals fotovoltaïsche cellen met een vermogen van minder dan 10 kWp dienen geen houder te zijn van een leveringsvergunning. In de praktijk kunnen deze installaties echter gemakkelijk meer stroom produceren dan het netto-jaarlijks stroomgebruik van het desbetreffend gezin. In dat geval zit men met een volledig teruggedraaide teller en is de leverancier niet verplicht het netto overschot te vergoeden. In praktijk zijn eigenaars van zo een decentrale productie installatie verplicht om het netto-overschot aan stroom gratis aan het net te schenken. Uiteraard weerhoudt dit veel gezinnen ervan om een hoger vermogen te installeren, dan datgene dat overeenkomt met het eigen verbruik. Dit werkt remmend om de ontwikkeling van bijkomende decentrale productiecapaciteit.

Sp.a wil decentrale productie ondersteunen en wil de netbeheerders via een openbaredienstverplichting opleggen om de te veel geproduceerde stroom die op het net wordt geïnjecteerd door decentrale productie-installaties van minder dan 10 kWp, aan een bepaalde prijs aan te kopen. Men kan bijvoorbeeld denken aan een prijs die gelijk is of iets lager ligt dan de prijs die zij betalen voor stroom die ze als sociale leverancier leveren aan gedropte klanten of voor stroom die ze aankopen voor het dekken van de netverliezen. Zo ontstaat een win-win: de nu onbenut gelaten capaciteit aan decentraal vermogen wordt voor een groot stuk toch gerealiseerd, terwijl dit voor de netbeheerder geen extra kost meebrengt. Integendeel, indien de aankoopsprijs voor overschotstroom van decentrale productie-installaties iets lager wordt gelegd dan de prijs van de stroom die de netbeheerders nu aankopen voor het dekken van netverliezen of het belevaren van gedropte klanten, doen de netbeheerders er zelfs voordeel bij.

ACTIE 4: Overname van zelfgeproduceerde stroom van gemeenten door leveranciers

Heel wat gemeenten kiezen er hoe langer hoe meer voor om zelf stroom te produceren. Het is voor gemeenten bijvoorbeeld interessant om de daken van hun gemeentegebouwen te verhuren aan een bedrijf voor de plaatsing van zonnepanelen. Een dergelijk bedrijf draagt alle investerings-, installatie- en onderhoudskosten voor de zonne-energiecentrale die op het dak geplaatst wordt. In ruil voor het beschikbaar stellen van een dakoppervlak, krijgt de gemeente een huurvergoeding, de mogelijkheid om stroom af te nemen aan een bepaalde prijs (lager dan de marktprijs) en de mogelijkheid om de zonne-energiecentrale gratis over te nemen na het beëindigen van het contract.

Indien een gemeente ervoor opteert om zelf stroom op te wekken, is het echter niet evident om het geproduceerde stroomoverschot op een rendabele manier aan het net te kwijt te geraken. Vaak gaat het hier om kleine en onvoorspelbare stroompakketjes waarvoor leveranciers nauwelijks interesse tonen. Daarom stelt *sp.a* voor dat gemeenten in het bestek dat ze opmaken voor de levering van stroom voor hun openbare verlichting, eigen gebouwen,... de voorwaarde opnemen dat de leverancier de door de gemeente zelf geproduceerde stroom aan dezelfde prijs (zonder de transport en distributiekost) overneemt. Dankzij deze nieuwe voorwaarden kunnen lokale besturen voor hun zelfgeproduceerde stroom toch een behoorlijke prijs krijgen en kan de rendabiliteit van fotonvoltaïsche panelen op de gemeentelijke gebouwen sterk worden verbeterd.

ACTIE 5: een juiste subsidie voor PV

In haar energie- en klimaatpakket van 23 januari stelde de Europese Commissie dat ons land tegen 2020 13% van haar energieconsumptie uit hernieuwbare energie zal moeten halen. Met het oog op het realiseren van die doelstelling, zal Vlaanderen zeer binnenkort doelstellingen voor haar groene stroomproductie moeten formuleren voor de periode na 2010. In het licht van die doelstellingen, zullen ook de bodemprijzen van de groenestroomcertificaten aangepast worden.

Bij de vastlegging van de nieuwe bodemkoersen voor de groenestroomcertificaten moet rekening gehouden worden met de hervorming van het systeem van de ecologiepremie. Voor bedrijven die in hernieuwbare energie investeren was namelijk tot voor kort, naast het systeem van de groenestroomcertificaten, ook de ecologiesteun van groot belang. Deze eenmalige subsidie bij de start van de investering bood die bedrijven meer investeringszekerheid. Sinds vorig jaar is er echter een nieuwe regeling voor de ecologiesteun van kracht. De toekenning van de steun zal voortaan via een wedstrijdformule verlopen. Dit is nefast voor de investeringszekerheid. Bovendien komen investeringen door "derden" niet langer in aanmerking. Een energieproducent die op het dak van een ander bedrijf of een particulier zonnepanelen wil plaatsen, kan niet langer van ecologiesteun genieten.

Om effectief een bodemprijs van groenestroomcertificaten te garanderen die een rendabele investering over een langere periode mogelijk maakt, dient daarom bij het vastleggen van de nieuwe bodemprijzen voor groenestroomcertificaten rekening gehouden te worden met het wegvallen of onzeker worden van de ecologiesteun.